

พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม กรณีพื้นที่จังหวัดกระบี่

นรากร นันทไตรภพ

วิทยาการปฏิบัติการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

การพัฒนาของประเทศในปัจจุบันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคม ส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางทะเลและชายฝั่ง และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ทุกคนในสังคมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาไว้ซึ่งสมดุลทางธรรมชาติและเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างยั่งยืน

จังหวัดกระบี่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย บริเวณฝั่งทะเลอันดามัน มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 814 กิโลเมตร เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของโลก และยังมีมรดกทางวัฒนธรรม การดำรงชีวิตของผู้คน ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559)

ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญจังหวัดกระบี่เป็นจำนวนมาก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562) จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดกระบี่ พบว่าช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 มีจำนวนผู้เข้าพักจำนวน 413,985 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.48 จากช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 มีผู้เข้าพักจำนวน 403,967 คน ในขณะที่ผู้มาเยี่ยมเยือนช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 มีจำนวน 661,986 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.31 จากช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 มีจำนวน 640,759 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา เกาะพีพี อ่าวมาหยา อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา เกาะปอดะ อ่าวนางท่าปอมคลองสองน้ำ สระมรดกเขาขนานบ้ำน้ำ น้ำตกร้อนคลองท่อม เป็นต้น

ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดกระบี่โดยสังเขป

ประวัติความเป็นมา

จังหวัดกระบี่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย บริเวณฝั่งทะเลอันดามัน ตั้งขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีชื่อเรียกว่า แขวงปกาสัย อยู่ภายใต้การปกครองของเมืองนครศรีธรรมราช (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559) และเมื่อ พ.ศ. 2415 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะขึ้นเป็นเมืองปกาสัย และทรงพระราชทานนามว่า “เมืองกระบี่” ต่อมา พ.ศ. 2418 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แยกเมืองกระบี่ออกจากการปกครองของเมืองนครศรีธรรมราช เป็นเมืองจัตวาขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ และ พ.ศ. 2443 ได้ย้ายที่ตั้งเมืองไปอยู่ตำบลปากน้ำ ซึ่งเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดจนถึงปัจจุบันนี้ (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559)

ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดกระบี่

จังหวัดกระบี่ตั้งอยู่ทางฝั่งทะเลด้านทิศตะวันตกของภาคใต้ติดกับทะเลอันดามัน มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปตามทางหลวงแผ่นดินประมาณ 814 กิโลเมตร มีพื้นที่ ทั้งหมด 4,708.512 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,942,820 ไร่ (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559)

มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ จดจังหวัดพังงา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศใต้ จดจังหวัดตรัง และทะเลอันดามัน

ทิศตะวันออก จดจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดตรัง

ทิศตะวันตก จดจังหวัดพังงา และทะเลอันดามัน

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศประกอบด้วย เทือกเขายาวทอดตัวไปในแนวเหนือใต้ มีที่ราบชายฝั่งทะเลทางด้านตะวันตก มีหมู่เกาะน้อยใหญ่ จำนวน 154 เกาะ มีเกาะที่สำคัญ ได้แก่ เกาะลันตา และเกาะพีพี เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559)

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดกระบี่มีภูมิอากาศแบบมรสุมในเขตร้อน และได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีฝนตกชุกตลอดปีและมีเพียง 2 ฤดู ฤดูร้อนเริ่มตั้งเดือนมกราคมจนถึงเดือนเมษายน ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมไปจนถึงเดือนธันวาคม (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559)

ข้อมูลการปกครอง (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559)

จังหวัดกระบี่มีข้อมูลการปกครอง ประกอบด้วย 8 อำเภอ 53 ตำบล 389 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 เทศบาลเมือง 12 เทศบาลตำบล และ 48 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

ข้อมูลประชากร (สำนักทะเบียนจังหวัดกระบี่, 2560)

ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 มีจำนวนประชากรรวม 468,046 คน แบ่งเป็น ชาย 232,580 คน หญิง 235,466 คน

การคมนาคม (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559)

จังหวัดกระบี่มีเส้นทางคมนาคม 3 ทาง ได้แก่ ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ โดยมี เส้นทางดังนี้

1) การคมนาคมทางบก - ทางรถยนต์จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 4 รวมระยะทางประมาณ 814 กิโลเมตร

2) การคมนาคมทางน้ำ จังหวัดกระบี่ มีท่าเรือขนส่งสินค้า/ท่าเทียบเรือการท่องเที่ยว รวมจำนวน 22 แห่ง

3) การคมนาคมทางอากาศ จังหวัดกระบี่มีสนามบินนานาชาติ 1 แห่ง คือ ท่าอากาศยานนานาชาติจังหวัดกระบี่

ลักษณะทางสังคม (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559)

การศึกษา มีจำนวนโรงเรียนในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่ฯ จำนวน 259 โรงเรียน โรงเรียนของของรัฐ 216 โรงเรียน โรงเรียนเอกชน จำนวน 43 โรงเรียน

ศาสนา ประชากรจังหวัดกระบี่ นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 61.63 % ศาสนาอิสลามร้อยละ 38.03 ศาสนาคริสต์ร้อยละ 0.24 ศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 0.10

ทรัพยากรธรรมชาติ

พื้นที่ป่าไม้

พ.ศ. 2560 จังหวัดกระบี่มีพื้นที่ป่าไม้ 552,275.68 ไร่ (กรมป่าไม้, 2560) สภาพป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นป่าดิบชื้นและป่าเบญจพรรณ พันธุ์ไม้ที่สำคัญของจังหวัดกระบี่ ได้แก่ ยางนา เคี่ยม พะยอม ตะเคียนทอง กันเกรา หลุมพอ เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559)

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

จังหวัดกระบี่มีขอบเขตความรับผิดชอบเชิงพื้นที่ จำนวน 30 ตำบล 5 อำเภอที่ติดทะเล มีเนื้อที่ 1,460,000 ไร่ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภออ่าวลึก อำเภอคลองท่อม อำเภอเหนือคลอง อำเภอเกาะลันตา มี 15 ตำบลติดแนวชายฝั่ง มีเกาะ 154 เกาะ คิดเป็นพื้นที่รวมทั้งสิ้น 262.05 ตารางกิโลเมตร (ตร.กม.) ความยาวชายฝั่ง 203.79 กิโลเมตร (กม.) มีการก่อดินทรายรวม 2.21 กิโลเมตร (กม.)

ดิน

สภาพทรัพยากรดินของจังหวัดกระบี่ประกอบด้วยกลุ่มชุดดิน ๒๑ กลุ่ม ลักษณะดินจะแตกต่างกันตามธรณีสัณฐานและวัตถุดิบกำเนิดดิน (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559) ซึ่งดินที่ใช้ในการเกษตรกรรม ใช้ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดกระบี่ คือ ปาล์มน้ำมัน มีพื้นที่เพาะปลูก ประมาณ 1,133,049 ไร่ยางพารา ประมาณ 559,034 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561)

แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำตามธรรมชาติ และแหล่งน้ำบาดาล ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง บึง ประมาณ 367 แห่ง ใช้เป็นแหล่งน้ำเพื่อ การอุปโภคบริโภค อุตสาหกรรม และการเกษตร (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559)

พื้นที่ชุ่มน้ำ

มีเนื้อที่ 133,120 ไร่ ส่วนใหญ่พื้นที่อยู่ในป่าชายเลนและหาดเลน เขตอำเภอเมือง และอำเภอเหนือคลอง (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559) จากการปล่อยน้ำเสียของชุมชน และการขนถ่ายสินค้าทางเรือ ทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำถูกทำลายมากขึ้น ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งอาหารของสัตว์ทะเล

สภาพปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดกระบี่

การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว กิจกรรมจากการท่องเที่ยว และการก่อสร้างชายฝั่ง เช่น ท่าเทียบเรือ การทิ้งสมอเรือ การเหยียบย่ำปะการัง เป็นต้น เป็นสาเหตุหลักของปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยพบว่า ปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไขในพื้นที่จังหวัดกระบี่ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2561) มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ขยะ

ขยะทะเลเกิดจาก 1) จากกิจกรรมบนฝั่ง เช่น ขยะที่ปล่อยจากบ้านเรือน การท่องเที่ยวชายหาด เป็นต้น 2) กิจกรรมในทะเล เช่น การขนส่งทางเรือ เรือท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งขยะทะเลส่งผลกระทบต่อต่าง ๆ เช่น ระบบนิเวศ เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เป็นต้น

2. น้ำเสีย

น้ำเสียมีสาเหตุมาจาก 1) การปล่อยน้ำเสียลงทะเล 2) ขยะและน้ำชะขยะมูลฝอย 3) คราบน้ำมัน และสารปนเปื้อน 4) การเกษตรกรรม 5) น้ำทะเลเปลี่ยนสี

3. ปะการังฟอกขาว

ข้อมูลจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2561) พบว่า พื้นที่แนวปะการังที่สำคัญของจังหวัดกระบี่ เช่น หมู่เกาะในอ่าวกระบี่ หมู่เกาะห้อง หมู่เกาะพีพี เกาะบู เป็นต้น ส่วนใหญ่อยู่ในเขตน้ำตื้นซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ ในช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน 2559 มีรายงานการเกิดปะการังฟอกขาวในหลายพื้นที่ของจังหวัดกระบี่ เช่น เกาะต่าง ๆ ในพื้นที่หมู่เกาะพีพี เกาะห้าใหญ่ ซึ่งพบปะการังฟอกขาวประมาณ 30-70% ของปะการังมีชีวิตทั้งหมด ซึ่งปะการังฟอกขาวมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของน้ำทะเล ความเค็มของน้ำทะเล มลพิษที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ทางทะเล (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, ม.ป.ป.) เป็นต้น

4. แมงกะพรุนกล่อง

ข้อมูลจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2561) พบว่า พื้นที่จังหวัดกระบี่ พบแมงกะพรุนกลุ่ม Scyphozoa แมงกะพรุนกล่อง แมงกะพรุนไฟ เป็นต้น ซึ่งในช่วง พ.ศ. 2542-2559 มีนักท่องเที่ยวเสียชีวิตเนื่องจากได้รับพิษแมงกะพรุนกล่อง ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการติดตั้งป้ายเตือนและมีการประชาสัมพันธ์ต่อประชาชนให้ระมัดระวังแมงกะพรุนกล่อง รวมถึงจัดเตรียมทีมแพทย์และพยาบาลในการให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

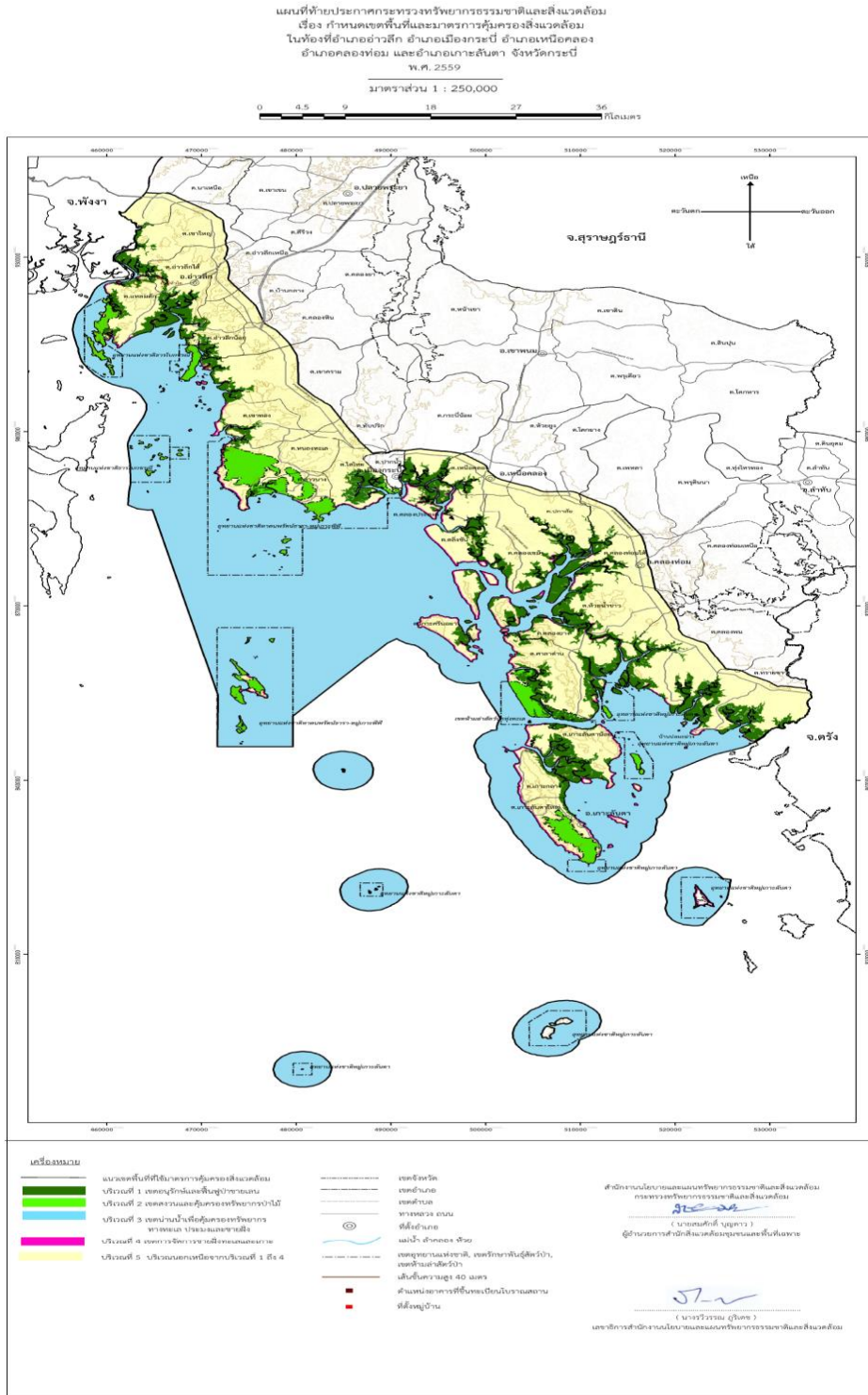
5. ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง

จังหวัดกระบี่มีพื้นที่ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น ป่าชายเลน ปะการัง หญ้าทะเล สัตว์ทะเลหายาก เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองและอนุรักษ์ไม่ให้ถูกทำลายลงไป และคงไว้ซึ่งความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ

6. การกัดเซาะชายฝั่ง

ข้อมูลจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2561) พบว่า พ.ศ. 2560 มีพื้นที่กัดเซาะชายฝั่ง ในพื้นที่อำเภอเมืองกระบี่ ตำบลหนองทะเล และคลองประสงค์ รวมทั้งสิ้นเป็นพื้นที่กัดเซาะปานกลาง 0.45 กิโลเมตร และพื้นที่กัดเซาะน้อย 1.76 กิโลเมตร สำหรับพื้นที่ที่มีการดำเนินการแก้ไขแล้ว รวมเป็นระยะทาง 9.99 กิโลเมตร จากแนวชายฝั่งทั้งหมด 203.79 กิโลเมตร

ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่าง ๆ ของจังหวัดกระบี่ ตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์และเขตควบคุมอาคารของจังหวัดกระบี่ และได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม อาศัยอำนาจแห่ง “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535” มาตรา 45 ดังภาพที่ 1 จึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องช่วยกันกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการควบคุม แก้ไข ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของจังหวัดกระบี่ ให้มีสภาพแวดล้อมที่ยั่งยืนต่อไป

ภาพที่ 1 แผนที่ท้ายประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในท้องที่อำเภออ่าวลึก อำเภอเมืองกระบี่ อำเภอเหนือคลอง อำเภอลองท่อม อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2559

ที่มา: ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในท้องที่อำเภออ่าวลึก อำเภอเมืองกระบี่ อำเภอเหนือคลอง อำเภอลองท่อม อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2559 (31 มีนาคม 2559), *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 133 ตอนที่ 76 ง, น. 18-30.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ในที่นี้กล่าวถึงเฉพาะมาตรา 45 ซึ่งได้กล่าวถึงการใช้มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อควบคุมและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่ได้มีการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ เขตผังเมืองรวม เขตผังเมืองเฉพาะ เขตควบคุมอาคาร เขตนิคมอุตสาหกรรม หรือเขตควบคุมมลพิษ และได้อธิบายความหมายของคำนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องดังนี้

“สิ่งแวดล้อม” หมายความว่า สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น

“คุณภาพสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า ดุลยภาพของธรรมชาติ อันได้แก่ สัตว์ พืช และทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ และสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชนและความสมบูรณ์สืบไปของมนุษยชาติ

“เขตอนุรักษ์” หมายความว่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตสงวนเพื่อการท่องเที่ยว และพื้นที่เขตคุ้มครองอย่างอื่นเพื่อสงวนและรักษาสภาพธรรมชาติตามที่มีกฎหมายกำหนด

นอกจากนี้ ยังได้ให้คำนิยามถึงพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมซึ่งมีความสำคัญต่อการการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ และดุลยภาพของธรรมชาติ ที่จำเป็นจะต้องได้รับการอนุรักษ์และคุ้มครองเพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

“พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า พื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร หรือมีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลาย หรืออาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้โดยง่าย หรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์และพื้นที่นั้นยังมิได้ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด ให้พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

“มาตรา 45” ในพื้นที่ใดที่ได้มีการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ เขตผังเมืองรวม เขตผังเมืองเฉพาะ เขตควบคุมอาคาร เขตนิคมอุตสาหกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หรือเขตควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัตินี้ไว้แล้ว แต่ปรากฏว่ามีสภาพปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมรุนแรงเข้าขั้นวิกฤตซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขโดยทันทีและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไม่มีอำนาจตามกฎหมาย หรือไม่สามารถที่จะทำการแก้ไขปัญหาได้ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรีขออนุมัติเข้าดำเนินการเพื่อใช้มาตรการคุ้มครองอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างตามมาตรา 44 ตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อควบคุมและแก้ไขปัญหาในพื้นที่นั้นได้

เมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตพื้นที่ รายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครอง และกำหนดระยะเวลาที่จะใช้มาตรการคุ้มครองดังกล่าวในพื้นที่นั้น

การขยายระยะเวลาตามประกาศในวรรคสอง ให้กระทำได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและคณะรัฐมนตรี โดยทำเป็นประกาศในราชกิจจานุเบกษา

พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม กรณีพื้นที่จังหวัดกระบี่

เมื่อศึกษาถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดกระบี่ เช่น พื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา เกาะพีพี อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา เป็นต้น พบว่า อยู่ในเขตอนุรักษ์และเขตควบคุมอาคารของจังหวัดกระบี่ ที่ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม จากประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในท้องที่อำเภออ่าวลึก อำเภอเมืองกระบี่ อำเภอเหนือคลอง อำเภอคลองท่อม อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2559 อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 45 ได้ประกาศให้พื้นที่ที่ได้มีการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์และเขตควบคุมอาคารของจังหวัดกระบี่ เป็น “พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม” ได้แก่

บริเวณที่ 1. เขตอนุรักษ์และพื้นที่ฟูทรัพยากรป่าชายเลน

(1) พื้นที่ป่าชายเลนในที่ดินของรัฐที่จำแนกไว้ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2530

(2) พื้นที่ที่ได้จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทป่าชายเลน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2543

(3) พื้นที่ที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2543 เห็นชอบให้นำพื้นที่ป่าชายเลน ที่จำแนกออกเป็นเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2530 ในท้องที่ตำบลอ่าวลึกใต้ ตำบลแหลมสัก ตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภออ่าวลึก ตำบลเขาคราม ตำบลเขาทอง ตำบลปากน้ำ ตำบลกระบี่ใหญ่ ตำบลกระบี่น้อย ตำบลคลองประสงค์ ตำบลอ่าวนาง ตำบลไสไทย อำเภอเมืองกระบี่ ตำบลเหนือคลอง ตำบลคลองเขม่า ตำบลตลิ่งชัน ตำบลคลองขนาน ตำบลปกาสัย ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง ตำบลเพทลา ตำบลคลองท่อมใต้ ตำบลห้วยน้ำขาว ตำบลคลองพน ตำบลทรายขาว อำเภอคลองท่อม และตำบลคลองยาง ตำบลเกาะกลาง ตำบลเกาะลันตาน้อย ตำบลศาลาด่าน ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา

บริเวณที่ 2 เขตสงวนและคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่

- (1) พื้นที่ภายในแนวเขตอุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี
- (2) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา
- (3) อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี
- (4) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทุ่งทะเล
- (5) พื้นที่ป่าภายในแนวเขตตามข้อ 2 ที่มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดไว้ให้เป็นป่าเพื่อการอนุรักษ์และป่าไม้ถาวร

บริเวณที่ 3 เขตน่านน้ำเพื่อคุ้มครองทรัพยากรทางทะเล ประมงและชายฝั่ง ได้แก่ พื้นที่น่านน้ำทะเลภายในแนวเขตตามข้อ 2

บริเวณที่ 4 เขตการจัดการชายฝั่งทะเลและเกาะ ได้แก่

(1) พื้นที่ชายหาดตลอดแนวชายฝั่งทะเล ตั้งแต่บ้านอ่าวน้ำ ตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จดแนวเขตด้านใต้ สุดเขตบ้านบ่อม่วง ตำบลทรายขาว อำเภอคลองท่อม ยกเว้นบริเวณที่ 3

(2) พื้นที่เกาะต่าง ๆ ยกเว้นบริเวณที่ 1 และบริเวณที่ 2

บริเวณที่ 5. พื้นที่นอกจากบริเวณที่ 1 ถึงบริเวณที่ 4 ยกเว้นพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองกระบี่

จากข้อมูลข้างต้น พื้นที่จังหวัดกระบี่มีทั้งบริเวณที่เป็นพื้นที่คุ้มครองทางทะเล และพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งบริเวณพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณพื้นที่คุ้มครองทางทะเล เช่น พื้นที่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา เกาะพีพี อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา และอุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี เป็นต้น

โดยสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ (IUCN, 1994 อ้างถึงใน อนุวัฒน์ นทีวัฒนา, 2551) อธิบายถึงนิยามศัพท์ของพื้นที่คุ้มครองทางทะเล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. พื้นที่คุ้มครองทางทะเล (Marine Protected Area) คือ “พื้นที่บริเวณน้ำขึ้นน้ำลง หรือบริเวณพื้นที่ท้องทะเลรวมทั้งมวลน้ำ สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ ลักษณะสำคัญทางประวัติศาสตร์และสังคม ซึ่งต้องสงวนรักษาไว้ด้วยระเบียบกฎหมายหรือด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพอื่นใด เพื่อคุ้มครองส่วนหนึ่งส่วนใด หรือทั้งหมดของสภาพแวดล้อมบริเวณนั้น”

[“any area of intertidal or subtidal terrain, together with its overlying water and associated flora, fauna, historical and cultural features, which has been reserved by law or other effective means to protect part or all of the enclosed environment.”]

2. พื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่ง (Marine and Coastal Protected Area) คือ “พื้นที่ที่กำหนดไว้ภายในหรืออยู่ประชิดกับสภาพแวดล้อมทางทะเล อันรวมทั้งมวลน้ำ สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ ลักษณะสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งได้รับการจัดการโดยกลไกทางกฎหมายหรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพอื่น ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีเพื่อให้สามารถคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลและชายฝั่งและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี (Secretariat of the Convention on Biological Diversity, 2004)”

[“any defined area within or adjacent to the marine environment, together with its overlying waters and associated flora, fauna and historical and cultural features, which has been reserved by legislation or other effective means, including custom, with the effect that its marine and/or coastal biodiversity enjoys a higher level of protection than its surroundings.”]

กล่าวโดยสรุป “**พื้นที่คุ้มครองทางทะเล**” เป็นพื้นที่ทางทะเลที่ได้รับการปกป้องมากกว่าบริเวณโดยรอบเพื่ออนุรักษ์และคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพของสภาพแวดล้อมบริเวณนั้น

ซึ่งพื้นที่คุ้มครองทางทะเลในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 12 ประเภท (อนุวัฒน์ นทีวัฒนา, 2551) คือ

1. ที่รักษาพืชพันธุ์สัตว์น้ำ
2. เขตห้ามล่าสัตว์ป่า
3. อุทยานแห่งชาติทางทะเล
4. พื้นที่ป่าชายเลน (จังหวัด)
5. พื้นที่แนวปะการัง

6. พื้นที่แหล่งหญ้าทะเล
7. พื้นที่กำหนดมาตรการในการทำประมง
8. พื้นที่คุ้มครองโบราณคดีใต้ทะเล
9. พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดลอม
10. พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ
11. พื้นที่สงวนชีวมณฑล
12. พื้นที่มรดกแห่งอาเซียน

ซึ่งพื้นที่ที่ได้มีการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์และเขตควบคุมอาคารของจังหวัดกระบี่เป็น “พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดลอม” ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดลอมในท้องที่อำเภออ่าวลึก อำเภอเมืองกระบี่ อำเภอเหนือคลอง อำเภอคลองท่อม อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2559

บทสรุปและข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จังหวัดกระบี่ เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว เช่น พื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา เกาะพีพี อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา เป็นต้น ในแต่ละปีจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาพักและเยี่ยมเยือนเป็นจำนวนมาก มีการดำเนินกิจกรรมจากการท่องเที่ยวและการพัฒนาเพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยว เช่น การดำน้ำดูปะการัง การก่อสร้างท่าเทียบเรือ เป็นต้น ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของปัญหาการทำลายสิ่งแวดลอมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เช่น ปะการังฟอกขาว ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง น้ำเสีย ขยะ เป็นต้น ซึ่งหลายพื้นที่ในจังหวัดกระบี่เป็น “พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดลอม” ที่จะต้องอนุรักษ์ไม่ให้ระบบนิเวศถูกทำลาย ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการควบคุม ดูแล ตรวจสอบ และดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อผู้ที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดลอม ดังนี้

1. ควรมีมาตรการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่
2. ควรมีมาตรการฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดลอมด้วยการประกาศปิดพื้นที่จนกว่าจะมีสภาพสมบูรณ์
3. ควรรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวงดการทิ้งขยะลงในทะเล และพื้นที่ต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2551). **พื้นที่คุ้มครองทางทะเลในประเทศไทย เป้าหมายปี ค.ศ. 2010-2012 ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ**. สืบค้น 14 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.dmcr.go.th/detailLib/2878>
- _____. (2561). **ข้อมูลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดกระบี่**. สืบค้น 14 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.dmcr.go.th/detailLib/3749>
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2551). **มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม**. สืบค้น 7 มีนาคม 2562 จาก http://local.environnet.in.th/formal_data2.php?id=8
- กองสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ. (2556). **การประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม**. สืบค้น 5 มีนาคม 2562 จาก http://www.onep.go.th/urban/index.php?option=com_content&view=article&id=136&Itemid=1022
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). **สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย รายจังหวัด ปี 2562**. สืบค้น 17 พฤษภาคม 2562 จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=525&filename=index
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). **ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดกระบี่**. สืบค้น 10 เมษายน 2562 จาก https://www.m-culture.go.th/krabi/article_attach/article_fileattach_20160523152733.pdf
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). **ปลายทางเกี่ยวกับกระบี่**. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2562 จาก <https://thai.tourismthailand.org/เกี่ยวกับประเทศไทย/ปลายทาง/กระบี่>
- จังหวัดกระบี่. (2562). **ข้อมูลทั่วไปจังหวัด**. สืบค้น 10 เมษายน 2562 จาก <http://demo-cv.com/demoweb/krabi/content/general.pdf>
- “ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในท้องที่อำเภออ่าวลึก อำเภอเมืองกระบี่ อำเภอเหนือคลอง อำเภอคลองท่อม และอำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2559” (31 มีนาคม 2559). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 133 ตอนพิเศษ 76 ง, น. 18-30.
- “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535” (4 เมษายน 2535). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 109 ตอนที่ 37, น. 1-43.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560” (6 เมษายน 2560). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 1-90.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (ม.ป.ป.). **ปะการังฟอกขาว**. สืบค้น 28 พฤษภาคม 2562 จาก <http://nstda.or.th/rural/public/100%20articles-stkc/15.pdf>

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกระบี่ . (2561). รายงานสถานการณ์ทางสังคม
จังหวัดกระบี่ ปี 2561. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2562 จาก [http://www.krabi.m-
society.go.th/wp-content/uploads/2019/02/รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัด
กระบี่%20ปี%202561.pdf](http://www.krabi.m-society.go.th/wp-content/uploads/2019/02/รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดกระบี่%20ปี%202561.pdf)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2561. สืบค้น 14 พฤษภาคม 2562
จาก http://www.oae.go.th/assets/portals/1/ebookcategory/27_yearbook2561/#page=1

อนุวัฒน์ นวีวัฒนา. (2551). พื้นที่คุ้มครองทางทะเลในประเทศไทย เป้าหมายปี ค.ศ. 2010-2012
ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ. สืบค้น 17 พฤษภาคม 2562 จาก
<https://www.dmcr.go.th/detailLib/2878>